

TARBIYANING JAMIYAT VA SHAXS RIVOJLANISHIDAGI O‘RNI

Eraliyeva Shirmonoy Nuraliyevna

Farg‘ona Shahar 1-sonli politexnikumi tarbiya fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada tarbiya tushunchasi va uning shaxs kamolotidagi o‘rni yoritilgan. Tarbiyaning asosiy maqsadi – barkamol insonni shakllantirish ekanligi ta’kidlangan. Muallif tarbiyaning boshlanish nuqtasi bo‘lgan oila, uni davom ettiruvchi maktab va ustozlar faoliyati haqida to‘xtalib o‘tgan. Shuningdek, tarbiyaning ijtimoiy hayotdagi o‘rni, axloqiy qadriyatlarning shakllanishiga ta’siri tahlil qilingan. Maqola jamiyatda sog‘lom avlod tarbiyasi uchun oila, maktab va jamiyatning birgalikdagi mas’uliyati muhim ekanligini asoslaydi.

Kalit so‘zlar: Tarbiya, Oila tarbiyasi, Maktab va ustoz, Barkamol avlod, Ma’naviy-axloqiy tarbiya,

Jamiyat va mas’uliyat, Shaxs rivojlanishi.

Tarbiya – bu insonning ma’naviy, axloqiy, jismoniy va intellektual jihatdan shakllanish jarayonidir. U insonning shaxs sifatida jamiyatda o‘z o‘rnini topishida, to‘g‘ri yo‘l tanlashi va hayotda muvoffaqiyatli bo‘lishida muhim rol o‘ynaydi. Tarbiya – bu faqat ota-ona yoki ustoz zimmasidagi vazifa emas, balki butun jamiyatning mas’uliyatidir.

Tarbiyaning asosiy maqsadi

Tarbiyaning bosh maqsadi – barkamol insonni shakllantirishdir. Barkamol inson: odobli va vatanparvar,

bilimli va mehnatsevar,

halol va mehribon bo‘lishi kerak.

Bu fazilatlar bola ongiga yoshligidan boshlab singdirilishi lozim. Shu sababli maktabgacha ta’limdan tortib oliy ta’limgacha bo‘lgan barcha bosqichlarda tarbiya asosiy o‘rin tutadi.

Tarbiya va oila

Birinchi tarbiya maktabi bu – oila. Farzand o‘zining ilk odatlarini, axloqiy qarashlarini, muomala madaniyatini oilada egallaydi. Ota-onaning farzand oldidagi mas’uliyati, ularning o‘zaro munosabatlari va hayot tarzi bevosita bolaning dunyoqarashi va fe‘l-atvoriga ta’sir qiladi.

Tarbiya va maktab

Maktab – tarbiyaning davomiy bosqichi. Bu yerda bola bilim bilan birga ijtimoiy muhitga kiradi, tengdoshlar bilan muloqot qiladi va mehnat, tartib-intizom, hurmat kabi ijtimoiy fazilatlarni o‘zlashtiradi. Ustozlar nafaqat bilim beruvchi, balki shaxs tarbiyasiga bevosita ta’sir ko‘rsatuvchi yetakchilardir.

Tarbiyaning jamiyatdagi ahamiyati

Jamiyatda tarbiyaning yuqori darajada bo‘lishi:

jinoyatchilikning kamayishiga,

mehnatsevar, vatanparvar avlod yetishib chiqishiga,

sog‘lom va ijtimoiy mas’uliyatli muhit shakllanishiga xizmat qiladi.

Qo‘shimcha ma’lumotlar (izohli tushuntirish)

Tarbiya — insonda ijtimoiy, axloqiy, estetik, aqliy va jismoniy jihatdan sog‘lom fazilatlarni shakllantirish jarayonidir. Bu uzluksiz va izchil jarayondir, har bir bosqichi muhim ahamiyatga ega.

2. Tarbiya shakllari va yo‘nalishlari

Ma’naviy-axloqiy tarbiya (odob, e’tiqod, halollik, hurmat)

Jismoniy tarbiya (sog‘lom turmush tarzi, sport)

Aqliy tarbiya (bilim olishga intilish, tafakkur)

Estetik tarbiya (go‘zallikni his etish, san’atga qiziqish)

Mehnat tarbiyasi (mehnatga hurmat, mas’uliyat)

3. Tarbiyada asosiy subyektlar

Oila – tarbiyaning birinchi va eng muhim o‘chog‘i.

Maktab va ustozlar – tizimli bilim va jamoaviy hayotga moslashtirish manbai.

Jamiyat (davlat, media, atrof-muhit) – umumiy qadriyatlar targ‘ibotchisi.

4. Tarbiyaning ijobiy natijalari

Axloqiy barkamollik.

Ijtimoiy faollik va fuqarolik ongining yuksalishi.

Mehnatsevar, vatanparvar, madaniyatli avlod shakllanishi.

5. E'tiborsizlik oqibatlari

Axloqiy tanazzul.

Jinoyatchilikning ortishi.

Mas'uliyatsizlik, befarqlik, zo'ravonlik.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch", Toshkent, 2008.
2. Yo'ldoshev A. "Pedagogika va tarbiya nazariyasi", Toshkent, 2019.
3. "Ta'lim va tarbiya" jurnali, 2022 yil, 3-son.
4. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 2021.
5. www.ziynet.uz – ta'lim va tarbiyaga oid maqolalar.